

NARAVOSLOVJE - BIOLOGIJA

Skripta

**Gregor Torkar, Barbara Bajd, Marjanca Kos,
Luka Praprotnik in Tanja Gregorčič**

SKRIPTA

Naravoslovje – biologija

Avtorji: dr. Barbara Bajd, dr. Gregor Torkar, dr. Marjanca Kos, mag. Luka Praprotnik in Tanja Gregorčič

Recenzenta: dr. Jelka Strgar, Pedagoška fakulteta in Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani ter dr. Iztok Tomažič, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Lektorica: dr. Darija Skubic

Izdala in založila: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Za založnika: dr. Janez Vogrinc, dekan

Slika na naslovnici: Socvetje brogovite (foto: Gregor Torkar)

Oblikovanje in prelom: Žan Rode

Viri fotografij in ilustracij: Luka Praprotnik, Gregor Torkar, Žan Rode, www.pexels.com, www.pixabay.com

Tisk: Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana

Naklada: 400 izvodov (1. izdaja, 2. natis)

Ljubljana, oktober 2025

© avtorji, 2025

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

57(075.8)(076.5)

373.3.091.3:5

NARAVOSLOVJE - biologija : skripta / Gregor Torkar ... [et al.] ; [viri fotografij in ilustracij Luka Praprotnik ... et al.] - 1. izd., 2. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2025

ISBN 978-961-253-309-0

COBISS.SI-ID 251930371

Ime in priimek študenta/-ke: _____

Vpisna številka: _____

Predgovor

Skripta z naslovom Naravoslovje – biologija so namenjena študentom Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, ki so vpisani v prvostopenjski študijski program Razredni pouk, kot podpora pri izvedbi vaj pri predmetu Naravoslovje – biološke vsebine. Vaje obravnavajo in vsebinsko dopolnjujejo učne vsebine predavanj.

Bistvena cilja predmeta sta pri bodočih učiteljih razvijati biološko znanje in naravoslovne postopke (spretnosti). Ob izvedbi predstavljenih vaj pri bodočih učiteljih spodbujamo razmislek o pomenu poučevanja naravoslovja, ki razvija otrokove naravoslovne spretnosti in postopke, znanja in odnos do narave. V tem gradivu so zbrane laboratorijske vaje, opazovalna vaja in terenska vaja.

V nadaljevanju so predstavljene vaje oziroma dejavnosti za študente. Pri vsaki vaji so navedene povezave z učnima načrtoma predmetov spoznavanje okolja in naravoslovje in tehnika v osnovni šoli, ki jih poučuje razredni učitelj. Vaje sestavljajo naloge, ki jih spremljajo vprašanja. Pomembno je, da pri izvedbi natančno sledite navodilom, skice rišite s svinčnikom.

Obveznosti študentov pri predmetu

Udeležba in aktivno delo na laboratorijskih in terenskih vajah je obvezno. Študenti morajo redno obiskovati vaje v svoji skupini. Prisotnost na vajah redno preverjamo. V izjemnih primerih (npr. bolezen) se študent z zdravniškim opravičilom oglasi pri asistentu. Vajo študent v tem primeru opravi v drugi skupini (vsaka vaja se opravlja večkrat, zato boste skupaj z asistentom poiskali ustrezen termin).

Študent lahko eno vajo izjemoma nadoknadi ob koncu semestra, ko bodo t. i. »ponavljalne vaje«. Če študentu manjkata dve vaji ali več, ne dobi frekvence in ne sme opravljati kolokvija in izpita.

Skripto študenti občasno oddajo v pregled in sproti popravijo morebitne pomanjkljivosti. Pogoji za pristop h kolokviju in izpitu je urejeno in pravilno izpolnjeno učno gradivo. Opravljene morajo biti vse obveznosti, ki so navedene v tem gradivu.

V sklopu predmeta so predvidene tudi terenske vaje in seminarji, razpored in navodila boste prejeli med semestrom.

Kolokvij je namenjen ocenjevanju praktičnega znanja in spretnosti, ki jih študent pridobi v okviru vaj. Kolokvij je pisni in ustni. Na kolokviju študent odda v pregled tudi urejeno skripto. Če je študent kolokvij uspešno opravil, izpita pa ne, mu kolokvija ni ponovno opravljati.

Vsak študent mora domače naloge oddati v dogovorjenem roku.

Šele ko ima študent opravljene vse obveznosti, lahko pristopi k pisnemu izpitu.

Kazalo vsebine

Kazalo slik	8
Mikroskopiranje in zgradba celice.....	9
Vaje iz mikroskopiranja	12
Risanje preparata	14
Model celice iz agarja	15
Prokarionti in evkarionti, enoceličarji in mnogoceličarji.....	16
Prokarionti	19
Evkarionti	19
Prokariontska in evkariontska celica	21
Evkariontske rastlinske celice.....	22
Evkariontske živalske celice.....	23
Zgradba rastlinske in živalske celice	25
Fotosinteza, celično dihanje in vrenje	26
Viri energije za življenje	28
Predstavitev tipal	30
Predstavitev tipal (nadaljevanje).....	31
Merjenje količine kisika in ogljikovega dioksida (rastlina na svetlobi)	33
Merjenje količine ogljikovega dioksida in temperature v izdihanem zraku	36
Merjenje količine ogljikovega dioksida in temperature (kaleča	39
Merjenje vrednosti pH mleka, jogurta, kefirja in kislega mleka	41
Povzetek: biološki procesi, ki ste jih spoznali v prvih štirih vajah	43
Merjenje bioloških procesov v ekosistemu (profil temperature, vrednost pH in koncentracija kisika v mlaki)	44
Razmnoževanje, razvoj in rast živali	45
Jajce.....	49
Nepopolna in popolna preobrazba.....	50
Razvoj dvoživk	52
Kalitev, rast in razvoj rastlin	53
Opazovanje namočenega semena fižola in koruze.....	56
Opazovanje kalitve in začetnih faz rasti in razvoja rastlin fižola in koruze	57
Opazovanje kalitve in začetnih faz razvoja fižola v različnih	64
Različni listi, različne vrste	67
Raznolikost listov.....	70
Listi iglavcev	72
Storži	73
Cvet in socvetje	75

Zgradba cveta	79
Zgradba socvetja	80
Enospolni in dvospolni cvetovi, enodomni in dvodomni cvetovi	82
Opraševanje cvetov in socvetij	82
Vetrocvetke in žužkocvetke	83
Raznolikost živali in njihovo gibanje.....	84
Opazovanje gibanja in premikanja živali	87
Polži	87
Kolobarniki	88
Žuželke	89
Pajkovci	90
Raki	91
Ribe	92
Dvoživke	93
Plazilci	94
Povzetek vaje	95
Človek in zdravje	96
Izdelajte osebno izkaznico	103
Spoznavanje človeškega telesa	104
Prehranski odnosi med organizmi.....	111
Prehranjevalne verige in spleti	115
Energijska (prehranjevalna) piramida.....	117
Zakaj boste delali herbarij?	120
Kako boste delali herbarij?.....	120
Uporabljena in priporočena literatura	125
Stvarno kazalo.....	128
Priloga k vaji prehranski odnosi medorganizmi.....	131

Kazalo slik

Slika 1: Shema mikroskopa.....	10
Slika 2: Velikosti človeka, celic in njihovih delov, vidnih s prostim očesom in mikroskopi	11
Slika 3: Potek priprave mikroskopskega preparata	13
Slika 4: Model prokarionta (bakterija)	17
Slika 5: Model evkarionta (rastlinska celica)	17
Slika 6: Vir energije in glavni procesi, ki so pomembni za življenje (Tome, 2009).....	28
Slika 7: Postopek merjenja z merilnim sistemom Vernier.....	29
Slika 8: Shema poteka nastanka kokošjega jajca.....	47
Slika 9: Shematski prikaz prereza kokošjega jajca.....	49
Slika 10: Mesto prereza koruznega zrna	56
Slika 11: Sestavni deli mikroskopa	78
Slika 12: Shematski prikaz cveta trave	81
Slika 13: Shematski prikaz socvetja trave.....	81
Slika 14: Moško socvetje in ženski cvet leske.....	81
Slika 15: Moški cvet vrbe.....	81
Slika 17: Polž ahatnik.....	87
Slika 18: Opazovanje premikanja polža.....	87
Slika 19: Dihalna odprtina polža.....	87
Slika 20: Shema gibanja deževnika.....	88
Slika 21: Paličnjak.....	89
Slika 22: Pajek.....	90
Slika 23: Navadni močerad.....	93
Slika 24: Slepec.....	94
Slika 25: Kača.....	94
Slika 26: Letak Otroci rešujejo življenja (2016).....	99
Slika 27: Ustrezno zvezana herbarijska pola	122

IZ RECENZIJ

»Osnovna zgradba vseh poglavij z vajami je enaka. Tako je pri vsakem sklopu najprej opredeljeno, kateri so učni cilji vaje za študente, tem pa so dodane povezave z učnimi načrti predmetov spoznavanje okolja in/ali naravoslovje in tehnika. Taka zasnova študentom pomaga, da lažje osmislijo svoje delo. Sledijo teoretična izhodišča predvidene vaje in ključni naravoslovni pojmi, nato pa so navedeni priporočena literatura za študente in še dodatni viri, ki so primerni za neposredno delo z učenci. Temu sledijo navodila za izvedbo dejavnosti, ki se od vaje do vaje nekoliko razlikujejo.

Večina vaj v učnem gradivu vsebuje vprašanja, ki študente vodijo skozi dejavnosti. Tu dobijo študentje zgled, kako lahko kasneje oni kot učitelji vodijo osnovnošolce pri pouku naravoslovnih vsebin. Vprašanja so zastavljena tako, da poleg nižjih kognitivnih ravni preverjajo tudi zahtevnejše znanje. Deloma so namenjena ponovitvi snovi oziroma preverjanju predznanja, kar je z didaktičnega vidika zelo smiselno.«

IZR. PROF. DR. JELKA STRGAR

»Študentom poleg pridobivanja bioloških znanj omogočajo tudi razvoj mnogih procesnih znanj vezanih na biološke vsebine (npr. mikroskopija in uporaba predmetno specifične IKT). Večina vaj temelji na opazovanju in posploševanju na izbranih primerih. Pri poglavju o celičnih procesih pa je predvideno tudi samostojno raziskovalno delo študentov, pri katerem študenti razmišljajo o elementih poskusa, postavljajo raziskovalna vprašanja in hipoteze, določajo spremenljivke v poskusu idr.. Študenti morajo v sklopu vaj izdelati tudi herbarij. Tako avtorji spodbujajo samostojno delo študentov na terenu in spoznavanje rastlin v domačem (lokalnem) okolju.«

DOC. DR. IZTOK TOMAŽIČ

Cena: 13,00 €

ISBN 978-961-253-309-0

9 789612 533090